

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 10.

V Ljubljani, 15. maja 1875.

Tečaj XV.

Uzdrževanje ljudske šole. *)

Važnost ljudske šole spoznavši se uže več let trudimo i prizadevamo z naj primernejšimi postavami pripomoči, da se ljudske šole po našej deželi zboljšajo, razširijo i nove ustanove, ki bodo temelj boljšega blagostanja. Leto za letom imamo več stroškov — večje davke, zato je naša sveta dolžnost, da skrbimo ljudstvu za dobre šole, za poduk, da-si bi znalo iz svoje zemlje, obrtnije i. t. d. vedno več pridobivati. Davno uže je minul zlati vek, o katerem poje pesnik: zemlja je vse zadovoljno sama od sebe dajala Tedaj nam treba dobrih šol, da za drugimi narodi i deželami ne zaostanemo ter naše ljudstvo ne oboža.

Pravične i res koristne šolske postave izdelati pa nikakor ni lahko delo. Temu dajemo sami dokaz, kajti mnogo let se uže ukvarjamo s šolo, a danes zopet vsi priznavamo, da je treba še marsikaj popraviti, pre narediti.

Nisem namenjen govoriti o vsih raznih pomanjkljivostih sedanjih šolskih postav — hočem le govoriti o ekonomičnej strani teh postav, o uredbi dnarstvenega uzdrževanja ljudskih šol.

Ker smo o tem raznih misel, je treba vestno preiskovati, kakošna uredba je naj pravičnejša plačevalcem i naj ugodnejša šolskemu napredku.

Troja misel je o tem med nami. Pervo imenujem centralistično, da naj dežela vse šole skupno uzdržuje; drugo federalistično, po

*) „Glas“ v Gorici 30. aprila 1875. Ker ta članek stvar od vseh strani temeljito razlaga, ga podamo svojim čitateljem od besede do besede, ter niti ortografije v ničem ne spremenimo. Kranjski dež. zbor se je v seji 11. t. m. izrekel za fakultativno odpravo (po željah občine) šolskih davščin, a zaverigel je imperativno odpravo.

katerej naj posamezni okraji skupno oskrbujejo svoje šole, kakor se zdaj godi; tretjo demokratično, uzdrževanje šol izroči se posameznim občinam.

Pervi menijo, šolske doklade naj se na lik deželnega davka stekajo v skupno deželno šolsko blagajnico, i le-ta naj uzdržuje vse ljudske šole; skrbi za zidanje potrebnega poslopja, plačuje učitelje i druge stroške. Lepa namera! i jaz kar nič ne dvomim, da bi bila nam vsim po volji, ko bi se mogla tudi pravično izvršiti glede vplačevanja pa vživanja. Zastopnike te misli, vem, vodi blaga nadeja, da bodo po tej uredbi premožnejše občine pomagale revnejšim. A to je zmeta! Da! ako bi imele uže vse občine svoja šolska poslopja, i vse tudi učitelje, potem imate prav. Postava pač tirja za vsacih toliko i toliko otrok učitelja, a človeška postava ni vsemogočna, da bi tudi vselej uresničila, kar tirja i določuje. Krajne šolske svete imamo blizo po vseh občinah, a kakor kdo drugi tudi ti ne morejo i ne znajo učiteljev iz tal skopati; no! koliko občin je brez učitelja, je dobro znano, še več pa jih je brez šolskega poslopja. Zdaj pa uprašam, bi mar bila pravična taka centralistična postava, po katerej bi vse občine enakomerno plačevale šolske doklade v deželni šolski zalog, ne glede na to, ali imajo šole ali ne? Bi li po takej postavi premožnejše občine podpirale revnejše? Ravno narobe! Naj revnejše hribovske občine bi v ravno tistej razmeri po davkih plačevale šolske doklade, kakor trgi i druge občine v ravnini; uživale pa bi od tega le zadnje, une nič; naj revnejši bi podpirale bogatejše, kar se tudi po sedanjaj uravnavi godi. Dokazi pa izgledi so znani, brali smo je tudi po časopisih. Tedaj dokler ne moremo zagotoviti i dati vsim občinam lastnih učiteljev, tako dolgo bi bila skupna uzdržava šol nepravična, posebno na kvar revnim hribovskim občinam, katere so, i kdo ve, kako dolgo še ostanejo brez učiteljev.

Da druga misel, federalno po okrajnej razredbi uzdrževati šole, kakor se zdaj godi, ni pravična, se razvidi iz tega, kar sem rekel ravno zdaj o skupnej uzdržavi; kajti kar tu velja o vsej deželi, to tam o posameznih okrajih. C. k. okrajni šolski svet v Tolminu bi nam mogel podati naj predrznejih izgledov. Verh tega ima okrajna razredba še to veliko slabost, da ima glede „šol za silo“ tako čudne i nepovoljne razlike v posameznih okrajih, kakoršne niso v pospeh šoli, niti v čast dotičnim gosposkam.

Tretja misel je, da naj bi se demokratično oskrbovale ljudske šole t. j. da naj bi vsaka občina skrbela sama za svojo šolo. Jaz mislim, da bi se posebno tako imenovana liberalna stranka morala držati te zahteve kot en mož. Dovoljujem si pa tudi tu trditi, da, ako bi danes tako oskrbovanje šol sklenili, bi postava zopet bila tako dolgo krivična, dokler ne poravnamo napak dosedanjega oskrbovanja. Posebno obračam pozor-

nost tu na šolska poslopja. Nekatere občine so si je zozidale z lastnimi žulji; druge posebno v Furlaniji s podporo pokojnega šolskega zaloga; še druge, posebno zadnja leta, so prejele denar za šolska poslopja iz okrajnih šolskih blagajnic; mnogo pa jih je ostalo še na suhem. Ko bi zdaj brez drugega morale posamezne občine prevzeti vzdrževanje svojih šol, imajo lep dobiček one občine, ki so si zidale poslopja z denarom šolskega zaloga, ali z denarom okrajnih šolskih blagajnic — druge občine pa, ki so tudi svoj vinar dokladale v šolski zalog, ali zdaj polnijo v enaki razmeri kot druge okrajne šolske blagajnice, bi se k večemu mogle tolažiti, da so svoje bogatejše sestre — občine pitale, da same bolj stradajo. Žalostna tolažba!

Ako se tej moji izpeljavi pritrди, se zanašam na doslednost, da se tudi ne bo nasprotovalo nje nasledku, ki je ta, da bi delali krivico ravno naj revnejšim občinam, ako bi nakladali vsim enaka bremena, dokler ne moremo vsim enakih dobrot deliti.

Moja misel je tedaj ta, da moramo občinam, oziroma krajnim šolskim svetom izročiti oskrbovanje njih šol; krivice pa, ki so se dosedaj delale tistim občinam, ki so sejale, pa ne žele, moramo popraviti s tem, da uredimo s posebno postavo dohodke deželnega šolskega zaloga, ki bo sozidal šolska poslopja tistim občinam, ki so do sedaj ostale na cedilu, i bo podpiral šole naj revnejših občin.

Nova (meterska) mera in utež.

(Konec.)

Uteži.

Jednota je gram; ta pa je kaj majhna teža, ker 4krat je ložej od kvintelca, zato pa tudi gram svile ali žide štirikrat manj velja, kakor 1 kvintelc, pa se je dobi tudi štirikrat manj. Taka vaga je res v navadnem življenju prelahka, a po svetu se tehtajo vsakoršne reči, zato je 1 gram tudi razdeljen v desetine, stotine in tisočine; učenjaki naj si pomagajo, kakor vedo in znajo, nam je gram prelahkek, a kilogram, ali novi funt nam bolj vgaja (kilogram = 1000 gramov). A 1 kilogram ni ravno 1 funt stare vage (1 klgr. = 1.785523 ali približno $1\frac{11}{14}$ dunaj. funta) in bode tehtal 1 funt in 25 lotov po stari uteži, toraj samo 7 lotov manj kakor 2 funta, ali še bolj po domače rečeno: 1 kilogram bode vagal pol drugi funt in 1 četertino funta, toraj ne manjka do dveh funtov več, kakor 1 četertino ali 1 unco. Kilogram tehta tedaj 1 funt in 3 unce stare uteži. Ako bi bil n. pr. 1 funt mesa po 24 kr., kilogram ne bode veljal 48 kr., ker kilogram ne tehta 2 funta, ampak 1 unco manj, tedaj bode veljal 1 kilogram mesa, ker ga je le 1 funt in 3 unce = 42 kr.

Naš stari cent ne bo vagal 100, ampak 56 kilogramov, a to ni ravno tako imenitno, ker vse se bode kupovalo le po kilogramih ali novih funtih in to je tudi prav, in za kupčijo bolj pripravno, ne bode treba centa razdirati; ampak navagalo se bode le po kilogramih, kolikor česa bode kdo želel kupiti.

Kako bodemo pa tačas ravnali, ako bodemo potrebovali ravno 1 funt, 1 lot ali 1 kvintelc po stari vagi, ker nam tega ne bode nihče po starem navagal? Tu si pa zapomnimo, da vaga 1 stari funt 560 gramov, 1 lot 17 $\frac{1}{2}$ grama, en kvintelc 4 grame in pravo bodemo zadeli, in kdor je poprej kupil 1 cent kake stvari, je bo sedaj kupil 56 kilogr., in ne za 1 lot je ne bo manj, pa veljala bode ravno toliko.

Sicer bode pa potreba hitro naučila ljudi številiti po novi meri in vagi.

Jan Nep. Nečásek.

L.

»Sami Slovan ste čislali tudi slovenski rod in dom; čislali ste slovenščino, učili se je sami in pridobili ste ji spodobno mesto ne le v šoli med družimi nauki, ampak tudi v šolskih letopisih, kjer ste sami jeli popisovati zgodovino naše gimnazije, in pri očitnih šolskih slovesnostih, in nadjamo se, pridobili ste slovenščini to častno mesto stanovitno.«

Tretja zvezdica v življenji Nečáskovem je sijala k slavi domovine slovanske (ku slávé vlasti své). Draga mu je bila i domovina naša. — Kedar sem koj perve dni na Kranjskem popolnoma neznan šel bil na sprehod proti Savi po cesti Dunajski, češ, tujec sprehajaš se med tujci, pozdravi me stara ženica: Hvaljen bodi Jezus Kristus! — Amen, na veke! jej odgovorim, in prešine me sladka misel: „Čuj, kakor pri tebi domá; saj toraj nisi na tujem“. — Tako pravil mi je Nečásek sam o drugi priliki. Pač res, vsaj Slovan povsod brate, verne brate ima!

Rodu slovanskega, domá na Visokem pod Kerkonoši, bil je Nečásek vedno Slovan „duhom i telom,“ in prav je kazal P. Neumann: »Tato láska k vlasti milé a nadšení pro slávu její, tot' právě ona třetí družka, která jej provázela ustavičně po všech cestáchездеjšího žití jeho.« — Mračna bila je doba in dremal je še narod česki, kedar je z nekterimi vlastimili Nečásek budil že svoje rojake. Na gimnaziji Hebski podučeval je posebej (v hodinách mimořádných) jezik česki, in tedaj že dopisoval v „Přítele mládeže.“ V Ljubljani postal je koj prijatelj pravim narodnjakom slovenskim, in ni se bal prihajati v čitalnico k očitnim slovesnostim. Vstopil je v Društvo Zgodovinsko, ter v njem domoljubno deloval z Metelkom vred. Naposled je jel sam popisovati zgodovino gimnazije Ljubljanske

v njenih sporočilih l. 1859—61, „a spis jeha o dějinách tamějšiho gymnasia“ — še zdaj od l. 1862 čaka domoljubne roke znanstvene, da bi jo spletla do dobe sedanje, bridko toži Slovenec l. 1875 št. 2. — Ni kaj lepo to; pa res je!

Čislali ste slovenščino, spoznavajo mu dijaki slovenski, in s čim je dokazoval to Nečásek? S tim, da se je resno sam učil slovenščine, da je prebiral slovenske knjige in časnike, hodil z Metelkom v šolo ter ga nekđaj celó sam namestoval v slovenščini. Pasterka je bila še takrat slovenščina po srednjih šolah, in prizadéval si je dokaj, da bi jezik narodov povzdignil se na isto stopinjo s tujimi jeziki. Pripomogel je k temu, da so za posamesne razrede sestavile se lastne Berila slovenske. Znak iz slovenščine — ali celo ni bilo ga treba ali pa je bil brez vsakterega nevgodnega vpliva na glavni red v svedočbi; kolikanj se je trudil, da je priboril mu veljavo z drugimi nauki po vgodni in nevgodni plati vsaj pri Slovencih! Kar se morebiti ne godí nikjer, godilo se je pri nas. Slovenščina se je slovenskim mladenčem razlagovala po nemški; kolikanj se je boril spet Nečásek, da je z vso svojo veljavo proti profesorjem po nemščini razvajenim priboril jej pravico, da se učencem slovenskim razlagovati sme po slovenski!

Spoznávši našo mladino je skerbel zato, da se jej po domače pojasnujejo potrebne reči, in vzlasti je čutil napako, da se slovenski dijaki v nižjih razredih verstva ne učijo v besedi materni. Pisariti je jel v ta namen in moledvati, in je res primoledval, da je l. 1861 dopustil se slovenski kerščanski nauk v prvi, in da se je pripravljati jela slovenska obredoslovna knjiga za drugi razred. Tudi v cerkvi bi naši dečki z večim pridom v domači besedi poslušali duhovne govore, in v tem smislu rekel mi je nekđaj Nečásek:

10) „Blago sloviti čem uro, v kateri bom pervikrat slišal v cerkvi besedo božjo oznanovati slovenski šolski mladini v nje maternem jeziku.“

Delal je na to, da se v beli Ljubljani polagoma vstanovi popolnoma slovenska gimnazija. Da priti moramo do tega, to je gotovo; kedaj pa dospemo, kdo to vé?! — V letopisih gimnazijskih je on prvi učence razločevati jel po veri i po narodnosti, in hvalno je omenjal v njih, da je nekterim gimnazijskim učencem Novice pa Danico darovala tiskarna Blaznikova. Novice je sam rad prebiral, in še l. 1865 me je iz Prage poprosil pismo, ker „městanská beseda“ nekaj listov ni dobila, naj po dr. J. Bleiweisu vredim to reč, kajti „ne le jaz, mnogi drugi deželjani moji radi berejo Novice,“ pravi v omenjenem dopisu.

Mila je Slovanu vzajemnost slovanska, in potrebno mu je znanje jezikov slovanskih, in prav bi bilo, da bi se izmed njih po naših srednjih šolah učili vsaj poglavitni. Iz tega nagiba je pri visoki vladi pri-

koledval bil Nečásek privoljenje, da se je na gimnaziji njegovi podučevati jel jezik hrovaško-serbski (t. j. ilirščina; pr. Jahresb. Laib. Gymn. 1861 str. 34), in namerjal je isto izprostiti za jezik česki; toda — poslednje se ni dovolilo, prvo pa koj po tem opustilo — javaljne v prid mladini slovenski! Tedaj se je tudi dognalo, da se je v nižjih razredih rabiti smela domovinska knjiga poslovenjena po nemški „Reichs- u. Länderkunde des Kaiserthums Oesterreich“ (Jahresb. 1862 str. 30.). — Prav v tem duhu je neutrudno deloval v Pragi. Bil je ondi „člen společnosti musea království českého, umělecké besedy, měštanské besedy“ i. t. d. — Leta 1863 bili smo z njim Slovenci v besedi meščanski, kamor je zahajal navadno o sredah in sabotah zvečer. Bil je tam slavni Palacký, verli Rieger, čversti Malý z mnogimi iskrenimi mladimi rodoljubi, in na té kažóć reče mi tedaj Nečásek: Glejte, tu je naša bodočnost! Pač dobro sem ga razumel. — Ko sva na Kranjskem še o neki priliki govorila o grozni serditosti glasovitih nemškutarjev, spregovorí mi vedno pomenljivo besedo:

11) „Vse zastonj; neki dan zgernejo se valovi nad njih glavami.“

Po zgodovini narodi prihajajo ter odhajajo; versta prihaja sedaj Slovanom, in kedar si vzmagajo v vedah in umetnijah, pride jim v istini, kazal je Nečásek. V ta namen treba je učiti se ter pridno delati. Zakon natore je tak, da iz malega raste veliko; toraj

Marno poglejte potém na polje slovenskega djanja,
Mnogo ledine je še, mnogo je križema rok.
Ganite jih, otrébite mah domovini do jedra,
Duhe zarótite v beg dvombe, nemarnosti, tmin,
Dvignite serčno zaklad slovenskega dlana in uma.

Pridobili ste slovenščini spodobno mesto ne le v šoli med drugimi nauki, ampak tudi v šolskih letopisih, in pri očitnih šolskih slovesnostih. — „Razveselilo nas je, da smo pervikrat v programu naše gimnazije našli znamenje žive še slovenščine v izverstem sestavku, ki ga je spisal g. prof. Marn pod naslovom: Slovanskega cerkvenega jezika pravo ime, prvotna domovina in razmera proti sedanjim slovanskim jezikom, pravijo Novice l. 1860 št. 33; in tisto leto se je za Nečáska pri očitni slovesnosti o razdeljevanji šolskih daril v mestnem strelišču glasil prvi slovenski govor, ki ga je zložil in govoril A. Umek Okiški, in ki je ponatisnjen v ta spomin v Vencu (str. 26—28), ki so ga l. 1862 Nečásku poklonili bili učenci gimnazijski. Tako je bilo tudi naslednje leto 1861, kedar po zgledu gimnazijskega prinese i niže realke Ljubljanske program prvi slovenski spis A. Lesarjev: „Glasoslovje slovenskega jezika“, kteremu je bil pa vvod že odstrižen. Novice l. 35 stran 286 pripovedujejo to, ter pravijo ondi: „Ne vemo, zakaj je vodja realke — g. Schnedar — pridnim učencom letos iz pratike izbrisal najveselejši dan, da ni po stari navadi bila

delitev premij slovesna kakor v gimnazii, čeravno je mestni odbor to zahteval.“ —

Kolike pomembe in kolikega vspeha je bila ta očitna prikazen, katero je po šolskih letopisih in javnih slovesnostih vzbudil bil Nečásek, posname se nekoliko iz dotičnega sporočila v Novicah l. 1862 str. 269 kjer se bere na pr.: „Triesterčni“ dopisnik sicer potem, kar je pri očitni delitvi gimnazijskih daril vidil in slišal, solze pretaka ter tako piše, kakor da bi že kljenkalo „nemški“ ljubljanski gimnazii; in zakaj? — zato ker je Slovenec z izvrstnim slovenskim govorom nemški in latinski govor tako „in den Hintergrund“ potisnil, da ju skor še slišati ni bilo. Slovenščina ni več tisto okorno dete, kakor ga si nekteri nevedni ljudje mislijo ali za česar ga delajo protivniki naši, — krepek mladenec je, ki ga, kamor le pride, sprejemajo s zasluženno slavo. Ko so nemški in latinski govor izdelovali profesorji, ni bilo tega treba pri slovenskem: učenec sam ga je naredil in govoril — čeravno je slovenščini po vsi gimnazii bilo le po dvoje pohlevnih ur na teden dovoljenih. Namesto tedaj, da bi „Triesterčni“ dopisnik solze pretakal, bi se, ako je pošten mož, še le veseliti mogel, da se domači naš jezik tako vrlo obnaša iz lastne moči!“ — K r i n i v o d a.

Pač res, vsak pošten mož se je mogel veseliti živega napredovanja, katero je po tej poti dobivala tedaj slovenščina. Gimnazijo je posnemala realka, in tako so delati jele niže in perve šole po slovenskih pokrajinah ter o koncu šolskega leta po lastnih izvestjih ali sporočilih priobčevati sim ter tje prav krasne in raznovertne spise. Da je to sedaj skoro popolnoma pojenjalo, mora pač obžalovati vsak poštenjak.

Nadjamo se, pridobili ste slovenščini to častno mesto stanovitno — pisali so l. 1862 Nečásku slovenski učenci; ali — žalibože! — ni se ohranila jim lepa nada. L. 1866 glasil se je konec šolskega leta slovenski govor tudi na gimnaziji naši poslednjikrat, in že ne več slovesno na strelišču, ampak le v šoli; in l. 1870 so po zgledu ljudskih šol tudi v srednjih učencem ustavili darila, nasproti pa učiteljem vzviševati jeli plačila. — Da se slovenščini omenjeno častno mesto pridobi stanovitno, skerbeti bode toraj Slovincem samim, kakor opominja hrabri pesnik:

Svetu pokažite lik domače navade in misli,
 Biti slovenske kervi bodi Slovencu ponos.
 Spomnite se imenitnosti del pokojnih očetov,
 Cenite vrednosti scer roda sedanjega tud;
 Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.

K o s e s k i.

B e n e t k e.

Viderat Hadriaciis Venetam Neptunus in undis
 Stare Urbem et toto ponere jura mari :
 Nunc mihi Tarpejas quantumvis Jupiter arces,
 Objice, et illa tui moenia Martis, ait :
 Si Tibrim pelago prefers, urbem adpsice utramque
 Illam homines, dices, hanc possuisse Deos.
 Sannazzaro.

Za Rimom so Benetke naj slavnejše mesto v Italiji. Benetke, ime veliko pomenljivo! — Zgodovinar misli tukaj na kraljico jadranskega morja, na njeno skrivnostno pa tudi silno ljudovlado, zemljepisec misli na mesto, ki je postavljeno v sredo gibljivega, nestanovitnega morja, pesnik misli na benečansko gondel, na čarobne palače, na milo italijansko podnebje, umetnik na velikanske zgrade, na umotvore iz slikarstva in kiparstva; vsakemu se pa vriva vprašanje, kaj je vendar napotilo, da so se naselili ljudje na plitve močvirnate otoke, kjer v sredi morja še pitne vode niso imeli, kjer so svoje hiše stavili na kolje, in obrežje zopet uterjevali z koljem, da jim ni naselbin voda spodjedla in odnesla. Na to nam odgovori zgodovina, da so prebivalci laške zemlje ob bregovih jadranskega morja pred divjo Atilovo vojno bežali na morje, na bližnje otoke jadranskega morja, kjer se izlivajo reke Bahiglionne, Brenta, Piave, Livenca, Tagliamento i. dr. in tam iskali in najdlji zavetja. Stoletje je minulo, preden so se na Zgornjem Laškem pomirila ljudstva in vstanovile vredjene države. Prebivalce ni več mikalo nazaj podati se na svoje staro domovje, marveč so se prvimi naseljencem pridružili še drugi. Po znani prislovcici, morje pa ne loči dežel in ljudstev, marveč jih veže; tudi prebivalcem beneških otokov je bila pot za kupčijo na vse strani odpereta, a sila kola lomi, pa tudi uči ljudi vztrajnosti, nevtrudljive delavnosti, in tako so nastale Benetke v valovih jadranskega morja. Obrežje jadranskega morja, gozdnati Kras in isterski bregovi so jim dajali gradiva za ladije, za stavbe, hiše, cerkve in palače, bližnjim in daljnim krajem so dovaževali izdelke lastnega oberta ali tudi tujih krajev, dežele ob bregu sredozemskega morja so obiskovali in njih bogastva so kupičili v svojem mestu, svojo kupčijo pa tudi svojo oblast so širili in širili kakor so vedli in znali; kar je Markov lev zgrabil s svojo silovito močjo, ni več spustil; sedanje Primorje in Dalmacija je ubožala pod benečansko vlado, in da beneška oblast ni bila vsaki čas mila, priča še sedaj na Notranjskem, narodni pregovor: „Markov pes“, tako se imenuje tam zaničevani in zatirani siromak.

(Konec prih.)

Dopisi in novice.

Iz Železnikov 18. aprila. (Po naključji zakasnjeno.) Lastna hvala nima sicer veliko veljave; vendar pa menim, da že zarad izgleda, posneme vrednega, smem povedati, da smo včerajšni praznik sv. Rudolfa, kot godovni dan Njih ce-

sarske Visokosti, našega nadepolnega cesareviča naslednika, nadvojvode Rudolfa, z našo mladino prav primerno in spodbudno obhajali. Že v predan je bilo šolarjem napovedano, da se hočemo jutro visokorodnega edinega sina Njih Veličastva presvitlega cesarja posebno spominjati. Ko je prišla mladina včeraj zjutraj v šolo, najdla je ob sredi sprednje šolske stene pripeto lepo ozališano dopersno sliko cesareviča; preden pa smo šli v cerkev k šolski maši, je bilo otrokom naročeno, naj ne zabijo moliti med svetim opravilom tudi za visokorodnega našega prihodnjega vladarja. Po maši so bile mladini omenjene najprej nekatere čertice iz življenja verlega cesareviča; — posebno povdarjala se je med drugim njegova hvalevredna velika marljivost pri učenju mnogoverstnih učnih tvarin, in v misel vzete so bile tudi pogostne ostre preskušnje, katerim se mora cesarevič podvreči vpricho Njih Veličanstva, Svojega očeta, in mnogo visokoučenih gospodov (kakor se namreč o tem pogostno bere v dunajskih časnikih). Za tem smo opravili na glas vkupno molitev, naj bi Večni Bog obdaroval cesareviča z obilnostjo časnih in večnih dobrot, ter varoval Ga vseh nesreč na duši in na telesu. Konečno smo zapeli cesarsko pesem; o sklepu šole pa so bili obdarovani nekateri učenci s pismnimi sešitki, katere smo prejeli za tekoče leto od društva »Narodna šola« v Ljubljani. Popoldan pa so se nam posebno odrezale nekatere deklice tretjega razreda. Prinesle so namreč v šolo čvetero vencev, spletenih iz novozraslih spomladanskih cvetic, ter so z njimi ozališale podobo cesarevičev. Kakor dopoldan, smo tudi še popoldan opravili z mladino kratko molitvico na zgoraj navedeni namen, ter s cesarsko pesmijo sklenili svoja iskrena vošila. —

Menim, da k letu osoraj bomo mnogo tacih in enacih sporočil slišali in brali o naših slovenskih šolah v dokaz, da zvestoba do visokoslavne cesarske rodbine je ena naj lepših čednost našega naroda, in da si učitelji po vsi moči prizadevamo, saditi jo zgodaj v nježna serca nedolžne mladine. Fiat! J. L.

Iz Šent-Jerneja. Objavljal si dragi »Tovariš« že mnogokrat lepe darove, ki jih šolam dajejo društva in blagi dobrotniki za pripomoček pri šolskem uku in za poočitanje šolskih naukov. Res mnogo dobrega včinijo taka društva in dobrotniki. Mislim, da častiti gospodje učitelji in kolege po deželi dobro vedo, kako dobro je, ako ima šola mnogo takih učnih pripomočkov. Treba je mnogokrat na vrata terkati, če tudi človek ni vselej vlišan, jenjati ne! Tuhtal in premišljeval sem že mnogokrat, kako je to, da le učiteljem po deželi, ali sploh učiteljstvu je pripuščeno knjige spisovati itd.; zakaj pa nam ne bi tisti, ki so na svečnikih, c. k. deželni, ali okrajni šolski nadzorniki, takih knjig spisovali, in nas tudi mnogokrat v naših šolskih časopisih podučevali, ter ne bilo bi potem čitati v ministerskih poročilih o slabo izobraženih učiteljih na Kranjskem itd., kakor je bilo brati v »Laib. Schulzeitungi«, kako je s šolstvom in učiteljstvom na Kranjskem. Tudi se zares kaj mlačno vdeležujemo dopisovanja v naše šolske časnike. Ne vem ali smo tako leni postali, ali tako imenitni, ker sedaj redno plače dobivamo pri đavkarijah. Naj bode že kakor koli, želeti bi bilo, da bi se zopet vsi slov. učitelji zedinili in v lepi zlogi napredovali in se izobraževali ter vsak svoje novice naznanjevali časnikom. — Pri nas, ko smo volili v okrajni šolski svet drugega uda, mu je bilo naročeno dopisovati v »Tov.«, a, če se prav spominjam, sem čital en sam dopis, in tako ne dopisuje več ne tisti, ne drugi. Ali smo pa morebiti več dopisov brali v »L. Schlztg.«? Tudi ne. Neka mora nas tlačiti, da se Bogu smili!

V kratkem bomo nek volili drugega namestnika v okraj. šol. svet v Kerškem, ker nam je g. Florijan Kaligar že davno všel na Štajarsko, pa nimamo zagovornika, nego samega g. Jan. Wresitza. Volitev bo tako gotovo kmali, ker

je nekaj učiteljev podpisalo prošnjo na c. k. okr. šl. svet, v kateri prosijo, naj bi bila volitev, da bi imeli dva zastopnika; — a nismo še dobili potnine za zborovanje pr. l. — To bo denarja vkup, za obojno konferencijo!

Kam sem zašel? Mislim sem se le zahvaliti slavnemu c. k. ministerstvu kmetijstva za lep dar, kateri je od njega dobila naša šola. Knjige so te-le. Za sadjerejo. Lukas: Obstbau auf dem Lande, Wandtafel für Obstbaumschulen, Kreis- u. Bezirksbaumschulen. — Babo: Anleitung zur Bereitung u. Pflege des Weines. — Belehrung über die Rinderpest. — Schreiber: Abbildung nützlicher u. schädlicher Thiere. Schilling: Thierreich, Pflanzenreich. Zares lep dar, prav vesel sem teh knjig in podob, in izrečem »hvala lepa!« Bog daj, da bi še drugim šolam take darove dali. Tudi se je radovati zaradi tega, ki bomo smeli one table na steni viseče imeti, in otrokom kazati in razlagati po slovensko, ker je vse po nemško spodaj tiskano, in naši otroci ne razumejo še nemškega. — Pa žele tudi nekateri stariši, da bi se otroci nemščine učili; posebno tisti, ki niso nikoli nobene šole obiskovali, in mislijo, če bo otrok le eno leto v šolo hodil, pa bo že znal nemško, ko g. okrajni sodnik. — Ali poterpi dragi čitatelj, da ti razjasnim, kako je tukaj.

Sedaj hodi v šolo otrok po trikrat v tednu, zjutraj večjih iz bližnjih vasi, dečkov: 37 in deklet: 43; — popoldne malih ali začetnikov, dečkov: 68 in deklet: 42 —; vseh teh iz bližnjih vasi, ki hodijo trikrat na teden je skupaj 190 dečkov in deklic; iz daljnih vasi, po dvakrat na teden, hodi večjih zjutraj, dečkov: 59 in deklet: 49; popoldne malih ali začetnikov: dečkov 56 in deklet: 48, skupaj toraj 212. Ako to soštejemo, vidimo, da jih hodi po trikrat v tednu 190
po dvakrat v tednu 212

vseh skupaj tedaj letos 402.

Gotovo lepo število. Da pa tudi še sedaj novinci prihajajo, je gotovo treba računati, in koliko je moč s temi napredovati, ko so že eni o vseh svetih začeli v šolo hoditi, drugi pridejo pa še le sedaj.

Računimo po 40 tednov šolskega časa, koliko bi bilo mogoče nemščine naučiti otroke, ki po dvakrat v tednu v šolo pridejo, in jih učitelj po 2 uri na teden uči. Pa ni treba misliti, da bi bil jaz tak nasprotnik nemščine; Bog vari! samo to rečem, da poprej gre v maternem jeziku podučevati, potem še le se prestopi na drugi jezik. (Tako je rekel tudi gsp. c. k. deželni nadzornik za lj. šole pred konstituc. zborom 9. pr. m. [»L. Ztg.« 13. aprila.] Ves govor prihodnjic. Vred.)

Navadno pa nemščine tisti naj bolj žele, ki niti ne znajo svojega imena podpisati. (Kdo bode nek takim ljudem zameril, kakor razumo, tako govore; vse drugače je, ako literati, učenj gospodje in umni državniki kaj takega zahtevajo, — to naj ume, kdor more?! Vred.) Ni še dolgo, kar mi je eden oče rekel, ko bi se le tudi otroci nemščine učili, bi bilo že kaj, ker je treba sedaj več za šolo plačevati, — povedal sem mu mnogo, pa bolj je molčati; če resnico pove učitelj, je koj »Ehrenbeleidigungsklage« in . . . a raje molčim!! — Iz šolskih naznanil, ki jih otrokom dajem, razvidim, da jih stariši podpisujejo, a pisano je tako, da je joj! Nekateri se podpisujejo s prvo in srednjo čerko, nekateri s samimi soglasniki, zopet drugi nekaj nemških čerk naredo; a le nekateri tako pišejo, da se ime bere, in če poprašš, kdo je to podpisal? odgovoré ti šolarji: mi sami smo podpisali stariše. In to se vsaj bere, kar je pa podpisov iz nekdanje šole z nemškimi čerkami, no, tega pa nihče ne razume. (Tako je bilo tačas, ko so se otroci učili samo nemški brati in pisati. Vred.) Le do-

volj šol in učiteljev, pa bomo eni podučevali slovenski, drugi nemški ali kakor koli bode kdo zahteval, naj velja tudi po turški! Pri velikih cestah prihajajo vedno tujci in kmetom predikavajo, kar se po mestih v kazinah pogovarjajo, kako bi bila na pr. nemščina potrebna, a ti ljudje še pojma od tega nimajo, koliko to truda stane, preden se le en sam oddelek nauči le brati, in nekaj malega še poverh. Vsaj še konstitut. draštvo v Ljubljani je zadnjič spregledalo, da je mladina preobložena z nauki; brati, pisati in številiti, to je pa vendar le prvo, kar se imajo otroci naučiti, bolje je, da se tega dobro nauče, kakor od vsega drugega nekaj, doveršenega pa ničesa. (Mislim, da smo vsi enakih misli, a smoter mora biti vendar le nekako idealen; od okoliščin pa zavisi, koliko se da doseči. Vred.)

— *Kranjsko šolstvo pred konstitut. zborom v Ljubljani.* (Dalje.) —

Nemški jezik s to osnovo ni bil iz glavnih šol pahnjen, marveč otroci so se ga na naravni podlagi maternega jezika učili. Zoper to osnovo so oporekali nekateri učitelji na c. k. normalki, in frazo iznašli, da se nemški jezik zanemarja. A vlada se ni za to brigala, učitelji so radi ali neradi podučevali po tej osnovi in kateri niso znali slovenskega jezika, so se ga naučili. A vlada (šolski svetovalec) pri tem ni ostala. Dr. M. je skerbela, da so prišle na svitlo za nemške šole drugačna berila, kakor za čisto nemške šole, in dobili smo „slovensko-nemški abced.“ „I. u. II. Sprachbuch für nicht deutsche Volksschulen“, računico za slovenske šole, „Methodik des Kopf- u. Zifferrechnens“ tudi v slovenskem prevodu. Na Kranjskem je bilo čedalje več šol, pa tudi več otrok je hodilo v šole, že poprej osnovane. Nemščina se ni zanemarjala, a gledalo se je vendar le na to, da so se otroci prej slovenskega naučili, preden so se začeli učiti nemškega.

G. L. navaja potem iz »Oesterr. Schulbote« nekaj dat, katere je po njegovih mislih dr. M. spisal, v dokaz temu, da se je nemščina res gojila, in da se je tudi kaj uspešnega zgodilo v tem poduku. Potem pravi, da so vprašanja, ki se tičejo podučevanja v nemškem jeziku, obravnavala pri šolskih konferencijah, in našteva več takih zgledov. G. L. nam pove, da je bilo l. 1852 na Kranj. 111 ljudskih šol, med temi 13 nemških, 50 slovenskih in 48 slovensko-nemških; otrok za šolo vgodnih je bilo 60.081, v šolo jih je hodilo 12.410, tedaj jih je bilo brez šolsk. poduka 47.671, to je blizo 80 odstotkov. Iz tega se vidi, pravi dalje g. L., da so l. 1850 dobro poznali važnost nemškega podučevanja, in mu odkazali povsod pravo mesto med šolskimi nauki. Odsihmal pa, ko se je širila narodna ideja, zgublja se nemško podučevanje polagoma, učitelji ga čedalje bolj zanemarjajo, nadzorniške oblasti se zanj niso brigale, da je poslednjič, sme se reči, na vseh ljudskih šolah, izvzemši Kočevje, sam po sebi nehal, usahnil kakor voda v pesku, ali pa se je v njem podučevalo tako podredjeno, postransko in nepedagogično, da se tako ne doseže ničesa. (*Kdor šole tiste dobe samo za to hvali, ker se je tu ali tam nemščina učila, vse drugo pa zaradi nje v kot devalo, šole poznejše dobe pa graja, ker se je v njih tako brezuspešno in brezkoristno podučevanje opustilo, ta vendar očitno in dosti razumljivo vsakemu pove, da mu je ponemčevanje, naj bo še tako brezglavno, poglavitna reč; vse drugo, za kar je ljudska šola, da se namreč ljudstvo vadi misliti in govoriti, in ako je mogoče, tudi drugih jezikov na podlagi maternega jezika, je pa takemu zagovorniku deveta briga. Da se je pa tudi v tisti dobi, katero g. L. zavoljo gojenja nemščine hvali, nemščina podučevala tako nepedagogično in duhomorno, od tega bi, sta-*

rejši učitelji, lahko kaj prav zanimivega iz lastne skušnje povedali, toda čemu? g. L. je sam pedagog in mora naj bolje vediti, kako se podučuje, tedaj pojmo dalje v svoji razpravi, in iščimo vzrokov, zakaj se je nemščina opustila, tudi v faktičnih razmerah, ne le samo v narodni ideji. — Od l. 1850 je hodilo čedalje več otrok v šolo, tudi od učiteljev se je marsičesa tirjalo, kar poprej ne, kar se namreč podučevanja tiče; na enega učitelja je prišlo toliko otrok, da res ni mogel misliti na nemščino, in če, ako bi bil vse drugo zanemarjal, vstanovljene so bile nove šole, učiteljev tudi v tisti dobi niso mogli iz tal skopati, dasiravno takega pomankanja ni bilo, kakor sedaj. Poglavitno iz teh vzrokov so opustili nemščino tam, kjer je bil le 1 sam učitelj, dostikrat za več 100 otrok; nemščina pa je ostala po vseh glavnih šolah ne postranski ali podredjeni predmet, marveč glavni predmet, povsod se je strogo zahtevala. Potrebo nemškega jezika za ljudstvo, ki ne ostaja doma, ali ki potrebuje daljnega izobraževanja ni nihče tajil, a šolske oblasti v tem času niso zahtevale nemškega jezika po selskih šolah; kjer je bil pa v navadi, in se je uspešno v njem podučevalo, ga tudi v takih šolah niso odpravljale; to nam je dobro znano, prepir je bil zmeraj kakor v drugih rečeh le zaradi ravnopravnosti jezikov, tedaj pri šolskem poduku, koliko ur se ima odmeriti nemškemu, koliko slovenskemu jeziku, v katerem letu se ima začeti z nemškim podukom, in katere bukve se imajo rabiti pri takem podučevanju. Živ prepir je bil posebno zaradi praktične slovensko-nemške gramatike, katero so tedanje šolske oblasti vpeljale. Učitelji, starih nemških slovníc navajeni, je niso razumeli, in ker so se v tem času že začeli bolj živahno narodni prepiri, so se tudi Nemci brigali za take prepire, tedaj je bila ta knjiga Nemcem preveč slovenska, Slovincem pa preveč nemška i. t. d. L. 1867 je poslalo škofijstvo razglas slav. ministerstva, v katerem se dovoljuje, da se prvo leto v nenemških šolah samo slovenski podučuje, drugo leto naj se začenja s slovensko-nemškim abecednikom; nekaj pozneje je prišla tudi 2. in poslednjč tudi 3. slovnica s slovenskim tekstom za podučevanje v nemškem jeziku. Tudi ta ukaz ni bistveno veliko preuredil. Po nekaterih glavnih šolah na Kranjskem, kjer so tačas še duhovni vodje bili, so podučevali tudi, kakor poprej že 1. leto v nemškem jeziku, da bi otroci v nemščini ne zaostajali, in to že poglavitno iz tega, ker so otroci prestopali iz glavnih šol v srednje, kjer so nemščine prav živo potrebovali.

Poslušajmo pa naprej g. L. — Prišle so državne postave 14. maja 1. 1869 in sedaj še le pride ob veljavo stara politična šolska uprava, in doglej ni bilo dež. šl. postave, je ljudsko šolstvo vredoval e. k. dež. šl. svet. Omeniti je treba tukaj okrožnice 8. oktobra 1870, v tej se pravi: »Zastran nauka v jeziku se z ozirom na zadnji stavek §. 51. (š. in u. red. 20. avg. 1. 1870) izreče, da je učni jezik v ljudski šoli, razun v šolah na Kočevskem in na Fužinah na Gorenškem (Weissenfels) slovenski jezik. Ako bi se v kaki šoli zraven tega jezika učil tudi nemški jezik kot drugi deželni jezik, naj se ravná po pravilu, da naj se z nemščino začenja le po tem, kedar učenci že dobro znajo brati in pisati v maternem jeziku.

Naméra poduka v nemškem jeziku je razna, in sicer ta, če se mladina pripravlja za srednje šole, ali pa če se ga uči za djanske potrebe. Pervo se doseže s tem, da se v štirirazrednih ljudskih šolah uči kot zapovedani nauk, drugo pa s tem, da se toliko, kakor kažejo potrebe in želje šolskih občin, uči kot prost nauk.«

(Dalje prih.)

— *Glasbena matica* je imela svoj občni zbor 15. aprila. Po razgovoru povernodnika g. Fr. Ravnikarja poroča tajnik g. Vojteh Valenta o društenem delovanji. Pr. leto so dobili udje Feigelnovo »sv. maše« in Foersterjevo koncertno kompozicijo za glasovir z ilustracijo narodne pesni »po jezeru bliz Triglava«. Obljubljene šolske pesni pa še niso prišle, a pridejo, ko se dobe besede za te- lovadne in popotne pesmice. Izmed ustanovnikov sta umerla: g. g. dr. Fr. Bratkovič in dr. E. H. Costa, izmed letnikov pa g. Ivan Kham in duh. g. Josip Drobnič in Rajko Repotočnik. Umerl je tudi skladatelj g. Jurij Fleišman.

Sklene se, da se pregleda navod za nauk v petji, ki ga je sestavil učit. g. Peter Weiss iz Celja, ako se odobri in ga ministerstvo poterdi, preskerbi se tisek in da nagrada pisatelj.

G. Žagarjev predlog, da naj bode v Ljubljani 6 odbornikov in unanjih pa 4, vseh skup tedaj samo 10, se zaverže, in ostane število odbornikov (20). Per acclamationem se volijo sledeči gospodje: Franjo Ravnikar, povernodnik, Franjo Drenik, blagajnik, Dragotin Žagar, Andrej Praprotnik, Josip Nolli, Anton Stöckl, Anton Nedved, Feliks Stegnar, Anton Jentelj, P. Angelik Hribar, Alojzi Steinmetz, Vojteh Valenta za v Ljubljani stanujoče; kot vnajji: Franjo Gerbic v Zagrebu, Anton Hribar v Gorici, Janez Miklošič v Mariboru, Franjo Stojec v Kranjski gori, Matija Šuštersič v Kerskem, dr. Benjamin Ipavec v Gradu, Matija Žvanut v Trstu, Ferdo Vigele v Ziljskej dolini.

Povernodnik k sklepu omeni zaslug za glas. Mat. gsp. tajnika V. Valente. — Zbor se zahvaljuje neutrudljivemu gospodu, a mi pa želimo najboljši vspeh temu društvu, gospodom, ki ga vodijo in poglavitno delujejo, vztrajnosti v delovanju, kajti lože je društvo začeti, kakor vzderžati ga.

— *Iz IV. seje kranjskega dežel. zbora dne 17. pr. m.* Šolski odsek se je konstituiral in volil za povernodnika Dežman-a, za namestnika Obrez-o in za zapisnikarja viteza Gariboldi-ja.

Poročilo deželnega odbora o napravi nižje kmetijske šole na Kranjskem se izroči gospodarskemu odseku. — Poslanec Dežman poroča v imenu finančnega odseka o proračunu normalno šolskega zaklada. — Tedaj znašajo stroški: Za plačo učiteljev 132.567 gl. 46 kr.; službene doklade 2520 gl.; funkcijske doklade 2823 gl. 31 kr., stanovna 1301 gl. 50 kr.; remuneracije in podpore 4150 gl.; razni stroški 100 gl.; penzije učiteljev 447 gl.; penzije učiteljic 927 gl. 50 kr.; doneski za zidanje šolskih poslopij 3000 gl.; skupaj 248.214 gl. 27 kr. — Dohodki: obresti 3582 gl. 30 kr.; razni doneski 7868 gl. 20 1/2 kr.; oporoke 20 gl.; razni dohodki 19.700 gl. 20 1/2 kr.; državna doklada 2172 gl.; tedaj je vseh dohodkov 33.343 gl. 93 kr. — Prinačkljaj tedaj iznaša 114.870 gl. 34 kr., ki se pokrije s tem, da se 14% šolskega davka razpiše na direktni davek. — V generalni debati se ne oglasi nobeden poslanec k besedi. — V specialni debati toži poslanec Kramarič, da se v Metliki ne nastavi tretji učitelj, akoravno se mora za njega plačevati. Šolskih otrok je nad 300, tako da ne moreta dva učitelja vsega opraviti in marsikateri otrok celo leto vprašan nij. Naj se, ako učitelja nij, vsaj učiteljica nastavi. — Poslanec Pakiz pravi, da tudi v Ložkem potoku in Sodražici se plačuje za dva učitelja, pa je le povsod samo eden. Največja krivica pa je to, da morajo občine za učitelja plačati, pa nemajo ne učitelja ne denarja, kajti denar se vvrsti v občni šolski zaklad in tako morejo kakor je to ravno v njegovem kraju, zelo revne občine za bogatejšje plačati. On misli, da če učitelj ni nastavljen, naj bi se ali denar ne pobiral, ali pa naj ostane šolskej občini, ki mora biti brez učitelja. — Vladni zastopnik deželne vlade svetovalec g. Hočevnar odgovori, da so se omenjena učiteljska

mesta uže razpisala, a da učiteljev nij. Edini pripomočnik učitelje pribaviti, bilo bi povišanje plače od 400 do 500 gl. — Kar se pa tiče mnenja poslanca Pakiž-a določuje postava, da se imajo doneski stekati v učiteljski zavod. — Dr. Bleiweis pravi, da mnenje poslanca Pakiž-a popolnem odobruje in stavi predlog, naj se šolska postava v tej točki pregleda in popravi. — Poročevalec Dežman je mnenja, da o tej zadevi nij treba posebnega predloga, ker bode itak deželni odbor o predlogu poslanca Obrez-e poročal, takrat bode prilika v tej stvari govoriti. — Dr. Bleiweis na to razjasnilo izjavi, da ne stavi nobenega predloga. — Končno se vsi predlogi finančnega odseka odobré brez debate. — Poslanec dr. Schrey utemeljuje predlog, naj bi bile plače učiteljic na Kranjskem enake plači učiteljev. Dozdaj ima učiteljica v Ljubljani 480 gl. na deželi 320 gl.; podučiteljica v Ljubljani 326 gl., na deželi 304 gl. plače. Te plače so premajhne, torej treba jih povišati, kakor so to drugi deželni zbori uže storili. Ako se povišajo plače, bode vsaj mogoče prazna učiteljska mesta namestiti z učiteljicami. Predlog se izroči šolskemu odseku. (V 10. seji 11. t. m. se je sprejel.) — Predlog deželnega odbora zarad povišanja vpokojnine ljudskega učitelja Alojzija Škraber-ja se izroči finančnemu odseku. »Nar.«

— *Liter pri kupčiji z vinom.* Strokovnjaki zbrani na Dunaji, so se zedinili v tem: 1. Namesto vedra naj bo jednota, posoda, ki derži 50 litrov, ki se bode imenovala pol hektolitra = 35 dunajskim bokalom, cena vinu v kupčiji naj se tedaj določuje po 50 litrih. Pivarji na Dunaji so enako tudi sklenili zastran piva. 2. Zeleti bi bilo, da se nova mera že začne letos jesen, ko se kupčija z vinom začne, da se ne bode promet motil tega dne, ko bode nova mera postavno vpeljana. 3. Vinske sklenice po 2 maslica = 70 centilitrom in 1 maslic = 35 centilitrom naj se obderže, vendar naj se dela na to, da se vpeljejo sklenice po $\frac{3}{4}$ litra = 75 centilitrom in $\frac{3}{8}$ litra, ki se bolje podajo literski meri in sklenicom po drugih vinskih deželah.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Preserjih (okol. Ljublj.) na 1razredni ljudski šoli učit. služba, plače je 500 gl., prošnje kraj. šl. svetu v 6 tednih. — V Žireh (nad Idrijo) druga učit. služba, plače je do konca leta 1875 — 280 gl. a od 1. januarja 1876 po 400 in prosto stanovanje. — V Lescah pri Radovljici učit. služba z l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje okraj. šl. svetu v Radovljici do 20. maja. — V Koroški Beli učit. služba z l. p. 400 gl., prošnje okraj. šl. svetu v Radovljici do 20. maja.

Premembe pri učiteljstvu.

— Sezansko okrajno šolsko svetovalstvo je imenovalo v svoji seji dne 22. aprila kot stalnega učitelja v Nabrežini g. Josipa Hrovatina-a, dosedanjega učitelja v Gorjanskem, kamor se preseli učitelj iz Brestovice g. Jakob Jelišek, a v Brestovico pride gosp. L. Krepš z Repnega tabra. Stalni podučitelj v Sezani g. M. Leban ostane tamkaj kot učitelj. »Gl.«

Listnica. G. J. Č. v Dolj. v. p. R. „Kronik“ nimamo več.

Popravek. Na 144. str. v 15. v. od zgoraj beri: štiri i. t. d. (namesto trije), in v 16. v.: štirje i. t. d., (namesto pet.)

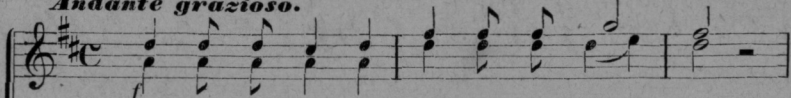
 Današnjemu listu je pridjan „Kazavec“ št. 4, 4 strani.

Češčena Marija.

(Možki zbor.)

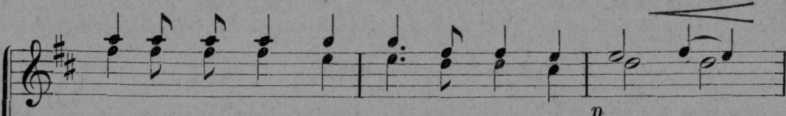
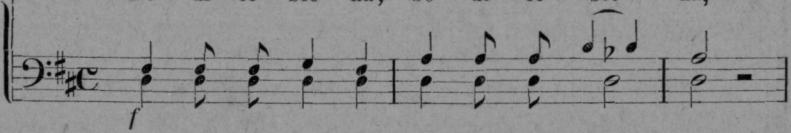
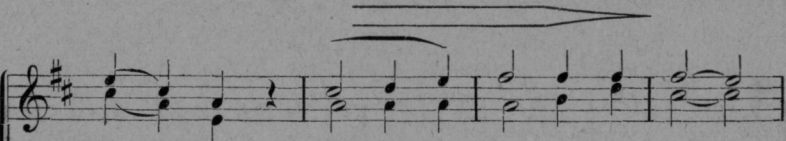
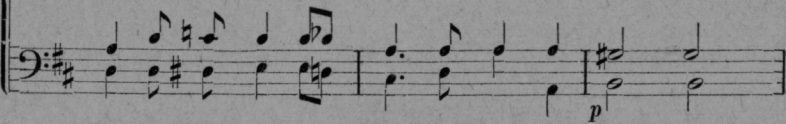
D. Feigel.*Andante grazioso.*

Tenori.

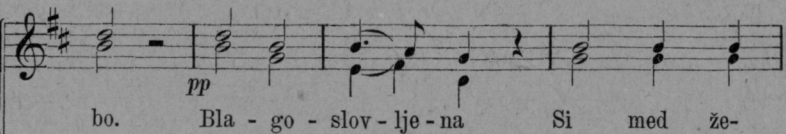
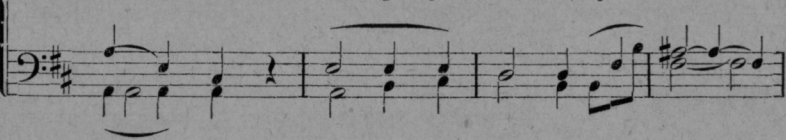
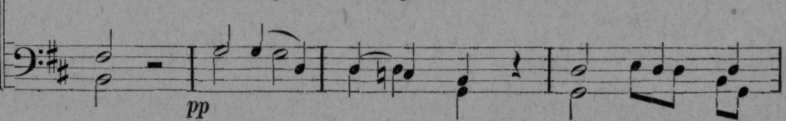

Bo - di če - šče - na, bo - di če - šče - na,

Bassi.

bo - di če - šče - na, o Ma - ri - ja! *p* Mi - lost'

pol - na, Go - spod je s Ta - bo, je s Ta -

bo. *pp* Bla - go - slov - lje - na Si med že-

na - mi, bla - go - slov - ljen sad tvoj-

ga te - le - - sa, bla - go - slov - ljen in

ritardando. a tempo.

ljub-ljen naš Je-zus, Je-zus. Sve - ta Ma - ri - ja, Ma - ti Bož - ja,

pros' za nas grešni - ke, zdaj in na na - šo zadnjo

uro. A - men. A - - men. A - men.

TOVARIŠEV K a z a v e c

pri 10. i. 15. maja 1875. št. 4.

Kdor hoče kako naznanilo o šolskih rečeh ali sploh kaj primernege v „Tovarišu“ naznanjati, plača za vsako verstico s takimi le navadnimi čerkami 4 kr. za enkrat, dvakrat 6 kr., trikrat 8 kr.

Št. 143.

Razpis učiteljskih služeb.

Po sklepu c. k. pomnoženega okr. šolsk. svetovalstva v Tominu se s tem vnovič razpisuje služba učitelja na Livku z letno plačo 400 gold., s prostim stanovanjem in poviševanjem plače po namenu deželne postave od 10. marcija 1870 št. 18, in služba učiteljice v Bovcu z letno plačo 400 gold. in tudi s postavnim poviševanjem.

O pomanjkanji prosilcev s spričevalom učiteljske zmožnosti po namenu §. 38 državne postave od 14. maja 1869, št. 62 se podelite službi tudi podučitelju, oziroma podučiteljici, z letno plačo znašajočo 60 % pred omenjene plače 400 gold.

Prošnje s potrebnimi dokazi sosebno s spričali o pripravnosti za učiteljstvo naj se vložijo naj dalje do konca junija tek. leta in sicer pri dotičnih krajnih šolskih oblastnijah.

Prošnje onih učiteljev ali učiteljic, ki so že v službi, imajo se predložiti po poti predpostavljene okrajne šolske oblastnije.

C. k. okr. šolsko svetovalstvo v Tominu

dne 8. maja 1875.

100

Obiskovalnih listikov

Visitkarten à la minute,

z lepimi čerkami, kot litografiranimi,
se natiskujejo v **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani,
na starem trgu šte. 33, po 60 kr., 70 kr. in naprej.

V **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani se dobivajo:

- Obrazec **A.** Šolski zapisnik (Schul-Matrik).
" **B.** Zapisnik (Katalog).
" **C.** Razrednica (Klassenbuch).
" **D.** Izpisek šolskih zamud (Ausweis über Schulversäumnisse).
" **E.** Izpustnica (Entlassungs-Zeugnis).
" **F.** Odhodnica (Abgangs-Zeugnis).
" **G.** Knjiga o izpustu (Entlassungs-Buch).
" **H.** Šolsko spričalo (Frequentationszeugnis).
Cena: 1 bukve 54 kr., 1 pola 2½ kr.
" **I.** Šolska naznanila (Schulnachrichten) 1 bukve 70 kr.
Tednik, 1 bukve 54 kr.; **Inventar** za ljudske šole, 1 bukve 48 kr.; **Opominovanjski listi** do starišev zastran otrok za šolo vgodnih, 1 bukve 48 kr.

Pri naročilu naj se določi, ali hoče kdo slovenske ali nemške obrazce.

Dalje se tu dobiva:

TELOVADBA

v ljudskejši šoli.

Knjižica za našo šolsko mladino. Spisal Janez Zima, učitelj v Ljubljani. Cena 15 kr.

Geometrija ali merstvo.

Za slovenske ljudske šole.

Spisal Janez Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. S 95 v les vrezanimi slikami. Velja 24 kr.

Slovenska slovnica za pervinge,

spisal A. Praprotnik.

(Tretji nespremenjeni natis.)

Veljá zvezana v platnenem herbtu 30 kr. Kdor jih več vkup vzame, dobí na vsakih 12 iztisov 1 po verhu.

To slovnico je gospod minister za uk in bogočastje z ukazom 17. dec. l. 1869 s št. 10400. slovenskim ljudskim šolam dopustil in sl. c. k. deželna vlada v Ljubljani jo je z ukazom 27. dec. l. 1869. s št. 9558. ljudskim šolam na Kranjskem priporočila. Sporočilo o avstrijskem šolstvu („Bericht über österr. Unterrichtswesen“, 2 Th. str. 546) govori o tej slovnici tako-le: „Praprotnikova slovnica ravná se po učilu, po katerem se učenec po lahko umevnih izgledih napeljuje do slovniških vodil, in ko si jih prisvoji, zapominja si jih dobro v mnogih vajah“.

Imenik šol in učiteljev po Slovenskem.

Izdalo in založilo

slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Se dobiva po znižani ceni t. j. terdo vezan za 20 kr. — Kdor se zanimiva za slovensko narodno šolstvo, mu ne bode žal za te noviče. — Spremembe učiteljskih služeb med tiskom so zadej v popravkih str. 138—142.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal A. Praprotnik, 12 kr. — **Mali sadjerejec**, kratek nauk v sadjereji za učence na kmetih. 4. popravljenega natisa, 5 kr. — **Wörtersammlung** und Regeln zur deutschen Rechtschreibung. Zusammengestellt von Fr. Gerkmann. 2. Auflage. 4 kr.

Armuthszeugnisse für Studierende. Empfangs- u. Ausgab-Journ., Musterschülerkarten, slovenisch und deutsch, **Fleisszettel** (Spominki pridnosti), Todtenbeschau-Protokolle, Todtenbeschau-Zettel, **Voranschlag über die Schulerfordernisse**, Notenpapier, 6 zeilig, Vollmachten, Klagsblanqueten, Exhibiten-Protokolls-Blanqueten. — **Gehalts-Quittungen.**

Zlati orehi

slovenski mladosti v spomin.

Spisal

Ivan Tomšič.

Z eno podobno. Vezano 36 kr.

Darek pridni mladosti

podelil

A. Praprotnik.

Z nekaterimi podobami. I., II. in III. zvezek. (I. zvezek je v drugem natisu na svetlo prišel.) Posamni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gl.

Marija naša pomočnica.

Povest za mlade in odrasčene ljudi. Vezano 24 kr.

Oče naš.

Povest za keršansko mladost in keršansko ljudstvo. Z eno podobšino. Vezano 40 kr.

Sv. Anton, pušavnik.

Poslovenil Anton Pintar, fajmošter v Zalem logu. Vezana 12 kr.

BONE DEUS

pro una voce cum organo aut physharmonica composuit A. Nedvěd. Velja 20 kr.

SVETA MAŠA Z BLAGOSLOVOM.

(V F-dur.)

Besede A. Praprotnikove. V spomin stoletnice c. kr. kmetijske družbe na Kranjskem zložil in posvetil prečastitemu gospodu Fid. Terpinču, pervosedniku te družbe, Fr. Gerbic (op. 6.); velja 60 kr.

Vélika sveta maša.

Besede A. Praprotnikove. Za moški ali ženski čveterospev postavil L. BELAR, vodja II. mestne gl. šole v Ljubljani. Velja 40 kr.

4 Tantum ergo,

postavil L. BELAR. — Veljajo 30 kr.

VELIKA NOČ.

Besede A. Praprotnikove, napev Fr. Ser. Adamičev. Velja 20 kr.